

НЕПЕРЕРВНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: ВИХОВНІ АСПЕКТИ

CONTINUOUS PROFESSIONAL EDUCATION: UPBRINGING ASPECTS

УДК 37.014.53

Ганна Троцько

доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
проректор з навчальної роботи,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди,
вул. Валентинівська, 2, 61000 м. Харків, Україна

МОДЕРНІЗАЦІЯ ВИХОВНИХ ПРАКТИК В ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

У статті розглядаються трансформації практик виховної роботи в педагогічних університетах з урахуванням сучасних мінливих соціокультурних контекстів. Доводиться, що моральні смисли ідеї університету активізують суспільно перетворюючий потенціал освіти завдяки включенню до системи навчальних і виховних практик. Суспільна самопрезентація педагогічної освіти є можливою лише як гуманізована стратегія модернізації соціумів, яка передбачає широке залучення педагогічних ідей, норм, цінностей у життєвий світ суспільства та особистості. Виховання в дусі миру, педагогіка співробітництва, взаємозв'язок морального і правового виховання є вагомими складовими політичного виховання. Одним із важливих завдань виховної роботи має стати формування світоглядної культури відповідального педагога, здатного до самопізнання, саморозвитку, самовиховання.

Ключові слова: виховна робота; гідність; модернізація; національно-патріотичне виховання; освіта; педагогіка миру; педагогічна етика; педагогічна комунікація; педагогічний університет; свобода; сквородинівська традиція.

Вступ. Процеси педагогізації суспільних відносин у добу глобальних трансформацій є викликом для педагогічної освіти. Адже вона повинна ефективно відповідати на запити часу і навіть випереджати його, бути потужним імпульсом для механізмів соціального оновлення як на локальному, так і глобальному рівні. Дослідження виховного потенціалу вищої педагогічної освіти є особливо важливим для духовного оновлення України та оптимізації виховного процесу в українських університетах. В останні роки все гучніше лунають пропозиції щодо непотрібності систематичної виховної роботи зі студентами, які є зрілими людьми і не потребують патерналістської опіки з боку академічної спільноти. Але, як буде показано далі, це не зовсім так, як може здаватися на перший погляд.

Незважаючи на велику кількість досліджень, присвячених ідеї і реальності університету, мораль-

на складова виховних практик сприймається як очевидність, яка потребує не стільки теоретичної рефлексії, скільки обґрунтування умов для її реалізації. Але саме теоретична рефлексія моральних ідей, норм і цінностей, які виступають регулятивами виховних практик, дозволяє, з одного боку, здійснити розрізнення між морально-виховним комплексом ідеї педагогічного університету і дійсністю, а з іншого – виявити основні напрями трансформації практик виховної роботи.

Філософсько-антропологічне обґрунтування модернізаційних трансформацій в сучасній культурі у поєднанні з постановкою виховних завдань наведено в працях В. Кременя, М. Култаєвої, С. Куцепал, Г. Люббе, С. Пролєєва, Н. Радіонової, М. Триняк, П. Слотердайка, В. Табачковського.

Якісна зміна способів організації освітньо-виховної діяльності в умовах сучасних соціальних

трансформацій проаналізована в дослідженнях В. Гриньової, Л. Калашнікової, С. Золотухіної, В. Лозової, Т. Рогової, Л. Рибалко, А. Троцько.

Мета статті: виявити підстави і основні напрями трансформації практик виховної роботи в педагогічних університетах з урахуванням сучасних мінливих соціокультурних контекстів та розкрити роль вчителя в процесах суспільної модернізації.

Модернізація виховних практик. Перед сучасною освітою постає важливе завдання сформувавши в молодого покоління комплекс особистісних якостей характеру, найважливіших людських почуттів, які б спонукали особистість до позитивних дій і вчинків громадянина (Калашнікова Л. Ю., 2014, с. 125). Ці завдання віднайшли відображення в Національній стратегії розвитку освіти України на період до 2021 р., Концепції національно-патріотичного виховання молоді, законах України «Про вищу освіту», «Про захист суспільної моралі» тощо.

Для забезпечення соціального замовлення до сучасної школи майбутньому вчителю необхідно не тільки оволодіти знаннями, методами та прийомами виховної роботи, але й самому бути гідним громадянином своєї держави з чітко визначеними моральними пріоритетами. Педагогічна освіта як складова освітнього універсуму завжди мала надситуативний характер, продукувала ціннісні пріоритети та моральні норми суспільства. Тому в епоху якісно нових соціокультурних смислів, педагогічна наука та освіта, що обґрунтовує значення культурних і моральних чинників, має виступати не тільки об'єктом, а й суб'єктом соціального замовлення. Через систему університетських освітніх та виховних практик, що діалектично взаємопов'язані між собою, об'єктивується, втілюється в освітнє і соціальне життя морально-гуманістичний комплекс ідей університету, що включає в себе ідею свободи, гідності, істини як вищого блага і відданого служіння людині та Батьківщині, справедливості, відповідальності. Як зауважує М. Д. Култаєва, модернізаційні трансформації виховної роботи відповідно до сучасних соціокультурних вимог і університетського життя в цілому потребують збереження моральної константи метафізичної ідеї педагогічного університету (Култаєва М. Д., 2005, с. 47-48).

Метафізичний аспект поняття *Bildung* (нім. освіта, культура, а також формування), стаючи основою ідеї університету, надає останній універсального характеру. Його центральна інтенція – свобода, вільне формування людини і людства латентно доповнюється моральними смислами (Култаєва М. Д., 2005, с. 49). Завдяки практикам світоглядного, національно-патріотичного, політичного виховання в університетах активізується історична пам'ять соціумів. Так, у комунікативному просторі найстарішого вищого педагогічного навчально-

го закладу України Харківському національному педагогічному університеті ім. Г. С. Сковороди жива етика великого українського філософа і педагога Сковороди створила унікальну атмосферу, сприятливу для розгортання різних форм освітньої та виховної діяльності гуманістичної спрямованості. Феномен Сковороди є потужним джерелом педагогічного натхнення не тільки в освітніх інституціях, а й у життєвому світі. «Почесне звання сковородинівця, – як зазначає І.Ф. Прокопенко, – має екзистенціальний смисл, адже жити за Сковородою означає обирати непростий шлях відповідальної незалежності та служіння не тільки абстрактному людству, а конкретним людям. Сковородинівець вже за своїм визначенням має бути просвітителем, Вчителем у високому значенні цього слова. Освітні заклади, особливо педагогічні університети виконують місію продовження і розвитку сковородинівської традиції» (Прокопенко І. Ф., 2014, с. 5). У майбутніх педагогів екзистенціальна зустріч зі Сковородою може відбуватися як у вигляді трансісторичного філософсько-освітнього діалогу (публікація наукових статей, участь студентів у наукових сковородинівських конференціях, читаннях, круглих столах, заходах художньо-мистецького спрямування), так і у площині педагогічної практики і педагогічного вчинку (краєзнавча та культурно-просвітницька робота серед студентської та учнівської молоді; участь у «школі молодого лідера, таборі студентського активу «Сковородинівська родина лідерів», волонтерському проекті *SkovorodaFest*).

Педагогічний університет через самоаналіз і самоконтроль задає собі орієнтири подальшого розвитку практик виховної роботи і постійно коригує їх із урахуванням відповідних ситуацій. Практики виховної роботи криють у собі невичерпний потенціал самооновлення, для реалізації якого потребують педагогічної раціональності. Педагогічна етика у її дидактичній трансформації висловлює закладені в ній антропологічні та культурні, історичні смисли через практики світоглядного, національно-патріотичного, духовно-морального виховання. У суспільствах ризику, якими є сучасні суспільства, участь педагогічної етики у конструюванні соціальної реальності не зменшується, а збільшується. Так, в умовах відкритої війни з Росією та загроз нової світової війни дієвість ідей та практик козацької педагогіки є очевидною. У Харківському національному педагогічному університеті ім. Г. С. Сковороди вже з перших років незалежності приділялася значна увага відродженню козацько-рицарських традицій (Прокопенко І. Ф., 2003). Зауважу, у реально існуючих педагогічних університетах моральні ідеї, принципи й настанови, що організують і структурують виховну роботу, вимагають конкретизації, урахування антропологічних констант і змінних, наявних і прихованих культурних та історичних смислів.

Як транслятор гуманістичних національних смислів і постконвенціональних цінностей у площину сучасного виховання козацька педагогіка має декілька модусів: козацька педагогіка як дидактичний проект (курси християнської етики як етики відповідальності та критичного мислення), козацька педагогіка у військово-патріотичному вихованні (підготовка до оволодіння військовими професіями, формування готовності до служби в армії, захисту Батьківщини), козацька педагогіка у національному вихованні (постконвенціональні цінності козацької педагогіки застосовується у процесі виховання особистості, засобами педагогічної етики здійснюється гуманістична селекція етнокультурних традицій смислів козацької педагогіки). З 2002 р. на базі університету було засновано Інститут Українського козацтва та Окремий науково-освітній центр Українського козацтва імені Г. С. Сковороди. Засобами цього науково-освітнього центру цілеспрямовано виховується постконвенціональний патріотизм сквородинівця, який ґрунтується на демократичних принципах і цінностях, усвідомленні особистісної відповідальності за захист кордонів держави, її суверенітет і територіальну цілісність.

Безперечно, ми переживаємо епоху кардинальної переоцінки усіх цінностей і продукування якісно нових соціокультурних смислів, які торкаються глибинних основ людського буття. Криза виховання знаходить прояв в таких явищах, як дегуманізація, дезорієнтація, дисгармонія особистості та її життєвого світу. Ризики виникнення в педагогічних університетах репресивних елементів у виховних практик посилюються тим, що виховна система українських університетів ще остаточно не позбавилась радянської спадщини тоталітаризму. Як відомо, у радянській період моральні загальнолюдські та національно-культурні смисли ідеї університету майже не впливали на гуманізацію практик виховної роботи, що заважало появи творчих ініціатив молоді, саморозвитку особистості.

Сьогодні процес раціоналізації та конкретизації ідеї університету здійснюється під впливом не стільки ідеології, скільки філософії, що задає ідеали для перетворення реально існуючих університетів на носіїв світоглядної культури та справедливій спільноті з постконвенціональною мораллю. Нові перспективи для самореалізації особистості у позитивному модусі гідності відкривають філософсько-педагогічні та філософсько-політичні розвідки П. Слотердайка (Култаєва М., 2016, с. 110-111). Говорячи про суспільні і культурні дезорієнтири, що їх час від часу продукує школа, П. Слотердаjk, на відміну від представників сучасних теорій дешколяризації, вважає цю інституцію еволюційним досягненням людства і спрямовує свою критику проти руйнації антропологічного підґрунтя виховних практик. Філософ зауважує, на самому початку європейської педагогіки були часи,

коли слово «школа» означало школу шляхетності» (Култаєва М., 2016, с. 104-105). Шляхетність народжується, формується, розвивається у вчинках особистості, адже потребує не зовнішньої демонстрації гідності, а духовно-душевної присутності у поведінці людини.

Самореалізація особистості у позитивному модусі гідності не відбувається автоматично, а потребує кропіткої роботи над собою. Це торкається як пересічної людини, так і суспільства у цілому. Останнє передбачає розвиток критичного мислення, самоконтролю і самоспостереження, що в свою чергу, вимагає оновлення дидактичних і виховних практик, демократизації освіти (Култаєва М. Д., 2016, с. 69). Отже, важливим завданням виховної роботи в педагогічному університеті є виховання гідності студента і майбутнього вчителя у вимірі позитивної свободи. Відповідальність у всіх її вимірах є проявом такої гідності.

Професіоналізм сучасного педагога формується через педагогічну комунікацію. Забезпечити оптимальний перебіг процесів професійного становлення й розвитку студентів педагогічного університету, у тому числі їхньої соціальної позиції дає можливість педагогічно доцільно організоване освітнє середовище вищого навчального закладу, яке розглядаємо як сукупність матеріальних і духовних умов, факторів, відносин, що створюються в закладі, що певною мірою впливають на формування людини, на її розвиток, виховання, освіту, соціалізацію як особистості, сприяють спільному розв'язанню проблем і співучасті в діяльності, спрямованій на реалізацію можливостей суб'єктів педагогічного процесу, виявлення їхньої творчої індивідуальності (Калашнікова Л. Ю., 2014). Особливості педагогічної комунікації зумовлюються її пріоритетними завданнями: удосконалення підготовки майбутніх учителів, розвиток особистісних і професійних характеристик кожного студента, розкриття талантів і здібностей, духовного та інтелектуального потенціалу особистості.

Виявленню власної точки зору, чесному й об'єктивному вираженню свого ставлення до явищ і подій навколишньої дійсності перешкоджає неправильно організована суб'єкт-суб'єктна взаємодія викладачів і студентів під час навчальних занять і в процесі позааудиторної навчально-виховної діяльності. З огляду на це, одним з найважливіших завдань виховної роботи зі студентами педагогічного університету є: створення сприятливої психолого-педагогічної атмосфери під час навчальних занять і в процесі позааудиторної навчально-виховної діяльності для розвитку критичного мислення та виявлення ставлення студентів до подій і фактів у державі і світі, суспільному житті, до інших людей, до власного «Я» як оцінних суджень. Духовна атмосфера, необхідна для педагогічного натхнення

і педагогічної творчості, створюється в університетській спільноті, яка не є просто колективом, а передусім живим соціальним організмом, де піклування про себе поєднується з піклуванням про долю нації (Троцько Г., 2014, с. 9).

Свобода і демократія створюють рамкові умови модернізаційних трансформацій університетського і суспільного життя. Завдання зміцнення української державності актуалізує проблему модернізаційних трансформацій політичного виховання. Відтік більшої частини обдарованої молоді на Захід, неповернення на Батьківщину перспективних фахівців після стажування в університетах Європи, треба вважати одним з критеріїв низької ефективності існуючих стратегій політичного виховання. Виховання в дусі миру, взаємозв'язок морального і правового виховання мають стати вагомими складовими політичної дидактики. Сформованою громадянською позицією майбутнього вчителя визначається його соціально-політична зрілість, вона впливає на рівень національної свідомості та патріотизму, забезпечує засвоєння основних культурних цінностей і норм демократичного суспільства, оволодіння інструментарієм для аналізу та прийняття відповідальних рішень у конкретних життєвих і професійних ситуаціях.

У сучасному суспільстві знань педагоги виконують роль агентів структурування соціального простору. Для успішного формування соціальної відповідальності майбутніх учителів необхідне усвідомлення студентами соціальної ролі своєї педагогічної професії. У майбутнього педагога варто сформувати установку на виконання у своїй професійній діяльності соціальних функцій, що сьогодні через об'єктивні причини, значно ускладнилися: захист дитини, усебічна допомога в усіх сферах її життєдіяльності, залучення її в систему соціальних зв'язків, взаємодія з сім'єю та різними інститутами виховання з метою створення оптимальних умов для розвитку особистості, формування її індивідуальності, забезпечення її соціалізації.

Сьогодні студенти педагогічних університетів, залишаючись громадянами України і носіями національної української культури, одночасно стають представниками всього людства. Постконвенціональний патріотизм в умовах глобального суспільства стає вже не просто культурною характеристикою людини та громадянина, а й моральним імперативом, обов'язком особистості. Моральні цінності та смисли тільки тоді включаються в загальну структуру особистості, відбивають її громадянську позицію, коли вони проходять через сферу її відчуттів і переживань, переростають

чи в переконання, і закріплюються на практиці в різних видах діяльності, тобто коли людина не тільки спостерігачем, а й учасником подій або процесів. Досвід виховної роботи у педагогічному університеті дає можливість стверджувати, що залучення студентів у практичну діяльність формує навички командної роботи (team-work), сприяє виробленню усвідомлених практичних умінь і дій, набуттю необхідного досвіду соціально-педагогічної діяльності. Саме в активній діяльності майбутній учитель може висловити справжню позицію, реалізувати її в конкретних діях і вчинках. Педагогіка співробітництва задає модель антиавторитарної освітньої спільноти, здатної до командної роботи. Для формування габітусу педагога студентів необхідно залучати в різні види соціальної діяльності (самоуправління, волонтерська діяльність, виконання громадських доручень тощо).

Потужний потенціал для вирішення завдань виховання моральних якостей учителів має студентське самоврядування, оскільки педагогічно доцільна його організація сприяє розвитку вмінь керувати, організовувати, формуванню таких якостей особистості, як здатність до самопізнання, саморозвитку, самовиховання, самовдосконалення (Гончаров Д. О., 2013, с. 5). У Харківському національному педагогічному університеті ім. Г. С. Сковороди здійснює свою діяльність 5 студентських спілок (Спілка студентів та молоді, Спілка студентів-сиріт, Спілка студентів-чорнобильців, Спілка студентів-правників, Первинна профспілкова організація студентів), творчі колективи, студії, клуби за інтересами. Студенти університету приймають активну участь в екологічних проектах, програмах захисту тварин; волонтерський загін університету «Злагода» об'єднує близько 1,5 тис. студентів. Участь у різних видах студентського самоврядування, у яких органічно зливаються в єдине ціле педагогічне керівництво наставника й самостійна діяльність студента, студентської групи, передбачає розвиток і вдосконалення виховної діяльності майбутнього вчителя (особливо її організаційного та комунікативного компонентів), формування готовності студента до самостійної педагогічної діяльності, його ініціативності й соціальної відповідальності.

Висновки. Отже, у постіндустріальних контекстах суспільства знань педагогічний університет як провідний соціальний інститут є одним із чинників, який не тільки спонукає соціум до саморозвитку, а й допомагає індивідам і суспільствам здійснювати контроль і самоконтроль модернізаційних соціальних процесів.

Література

1. Гончаров Д. О. Виховна робота у педагогічному ВНЗ як складник професійної підготовки майбутнього вчителя / Д. О. Гончаров // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць. – Слов'янськ : ДДПУ, 2013. – Вип. LXI. – С. 83-89.
2. Калашнікова Л. Ю. Умови формування соціальної позиції студента / Л. Ю. Калашнікова // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць. – Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2014. – Вип. 45. – С. 125-134.

3. Култаєва М. Педагогічна провінція Петера Слотердайка: революції на прикордонні / М. Култаєва // Філософська думка. – 2016. – № 2. – С. 94-112.
4. Култаєва М. Д. Моральні смисли ідеї університету у контексті досвіду переоцінки «усіх колишніх цінностей» // Покликання університету : Збірник наукових праць. - Київ : РІА «ЯНКО», «ВЕСЕЛКА», 2005. – С. 47-55.
5. Култаєва М. Д. Мир і війна у реаліях мультикультуралізму: освітній вимір // Вісник ХНПУ ім. Г.С. Сковороди «Філософія» / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків : ХНПУ, 2016. – Вип. 47. Ч. II. – С. 67-74.
6. Прокопенко І. Ф. Г. С. Сковорода і сквородинівці // «Освіта і доля нації»: І. Кант та Г. Сковорода: уявний діалог у сучасних соціокультурних контекстах : Мат. XV міжнар. наук.-практ. конф. (26-27 вересня 2014 р.) / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків : ХНПУ, 2014. – С. 4-6.
7. Прокопенко І. Ф. Передмова // Козацька грамота (науково-методологічне впровадження ідей козацької педагогіки у сучасну педагогічну практику: метод. посібник, вип. 5 / за заг. ред. Г. Є. Гребенюк. – Харків : СтильІздат, 2003. – 89 с.
8. Троцько Г. Філософія Г. С. Сковороди як джерело педагогічного натхнення // «Освіта і доля нації»: І. Кант та Г. Сковорода: уявний діалог у сучасних соціокультурних контекстах: Мат. XV міжнар. наук.-практ. конф. (26-27 вересня 2014 р.) / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків : ХНПУ, 2014. – С. 6-9.

References

1. Honcharov D. O. (2013). Vychovna robota u pedahohichnomu VNZ yak skladnyk profesiyanoi pidhotovky maybutn'oho vchytelya [Educational work at pedagogical university as a component of the future teacher's professional training]. Humanizatsiya navchal'no-vykhovnoho protsesu, LXI, 83-89 (ukr).
2. Kalashnikova L. Yu. (2014). Umovy formuvannya sotsial'noyi pozytsiyi studenta [Conditions for forming a student's social position]. Pedahohika ta psykholohiya, 45, 125-134 (ukr).
3. Kultayeva M. (2016). Pedahohichna provintsia Petera Sloterdajka: revolutsiyi na prykordoni [Pedagogical province of Peter Sloterdijka: Revolutions at the border]. Filososf'ska dumka, 2, 94-112 (ukr).
4. Kultayeva M. D. (2005). Moral'ni smysly ideyi universytetu u konteksti dosvidu pereotsinky «usikh kolyshnikh tsinnostey» [The moral meaning of the ideas of the university in the context of the experience of reassessing «all former values»]. Poklykannya universytetu, 47-55 (ukr).
5. Kultayeva M. D. (2016). Myr i viyna u realiyakh mul'tykul'turalizmu: osvitniy vymir [World and War in the Realities of Multiculturalism: Educational Dimension]. Visnyk KhNPU im. H. S. Skovorody «Filosofiya», 47, Ch. II, 67-74 (ukr).
6. Prokopenko I. F. H. S. Skovoroda i skovorodynivtsi [Skovoroda and «skovorodynivtsi»]. In «Osvita i dolya natsiyi»: I. Kant ta H. Skovoroda: uyavnyy dialoh u suchasnykh sotsiokul'turnykh kontekstakh [«Education and the Fate of the Nation»: I. Kant and G. Skovoroda: An Imaginary Dialogue in Contemporary Socio-Cultural Contexts]: Proceedings of International Conference, 4-6 (ukr).
7. Prokopenko I. F. (2003). Peredmova [Preface]. In Kozats'ka hramota (naukovo-metodolohichne vprovadzhennya idey kozats'koyi pedahohiky u suchasnu pedahohichnu praktyku [Cossack charter (scientific and methodological introduction of the ideas of Cossack pedagogy to modern pedagogical practice)]. H. Ye. Hrebenyuk (Ed.). Kharkiv: Styl'Іzdat, 89 (ukr).
8. Trotsko H. (2014). Filosofiya H. S. Skovorody yak dzhерelo pedahohichnoho natkhnennya [G. S. Skovoroda philosophy as a source of pedagogical inspiration]. In «Osvita i dolya natsiyi»: I. Kant ta H. Skovoroda: uyavnyy dialoh u suchasnykh sotsiokul'turnykh kontekstakh [«Education and the Fate of the Nation»: I. Kant and G. Skovoroda: An Imaginary Dialogue in Contemporary Socio-Cultural Contexts]: Proceedings of International Conference, 6-9 (ukr).

МОДЕРНИЗАЦИЯ ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ ПРАКТИКИ В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ

Троцько Анна, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, проректор по учебной работе, Харьковский национальный педагогический университет имени Г. С. Сковороды, ул. Валентинівська, 2, 61000 м. Харьков, Украина

В статье рассматриваются трансформации практик воспитательной работы в педагогических университетах с учетом современных меняющихся социокультурных контекстов. Доказывается, что нравственные смыслы идеи университета активизируют общественно преобразующий потенциал образования благодаря включению в систему учебных и воспитательных практик. Общественная же презентация педагогического образования возможна лишь как гуманизированная стратегия модернизации социумов, которая предусматривает широкое привлечение педагогических идей, норм, ценностей в жизненный мир общества и личности. Воспитание в духе мира, педагогика сотрудничества, взаимосвязь нравственного и правового

воспитания являются весомыми составляющими политического воспитания. Одной из важных задач воспитательной работы должно стать формирование мировоззренческой культуры ответственного педагога, способного к самопознанию, саморазвитию, самовоспитанию.

Ключевые слова: воспитательная работа; достоинство; модернизация; национально-патриотическое воспитание; образование; педагогика мира; педагогическая коммуникация; педагогическая этика; педагогический университет; свобода; Сковородинская традиция.

MODERNIZATING OF EDUCATIONAL PRACTICES IN PEDAGOGICAL UNIVERSITIES

Trotsko Hanna, EdD, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Vice-Rector for Academic Affairs, Kharkiv National Pedagogical University named after G. S. Skovoroda, 2 Valentinovskaya Str., 61000 Kharkiv, Ukraine

In the article are considered transformations of educational practices holding in pedagogical universities taking into account modern mobile sociocultural process. It is proved that moral senses of university idea realize society transformation potential of education thanking to involving to the system of studying and educational practices. Societal self-representation of pedagogical education is possible only because of humanized strategy of society modernization which expects wide involving of pedagogical ideas, norms, values into life world of society and person. Education in the spirit of piece, interconnection of moral and law education are important compounds of political education. One of the most important tasks of educational work should become world outlook culture forming of responsible pedagogue able to self-knowing, self-development, self-education.

Pedagogical science and education which substantiates meaning of cultural and moral factors must act not as an object but as a subject of social order. Educational practices holding in pedagogical university must be based on moral senses of university idea.

Keywords: *dignity; education; educational practices; freedom; modernization; nation patriotic education; pedagogical communication; pedagogical ethics; pedagogical university; pedagogy of peace; Skovoroda tradition.*

Стаття надійшла до редакції 04.09.2017

Прийнято до друку 05.10.2017